

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Ivre Ac Potestate Romanorum Pontificum,
Imperatorum, Regum ac Episcoporum**

Alvarez Guerrero, Alfonso

Coloniae Agrippinae, 1586

VD16 A 2069

De iustitia, & sui excellentia. cap. xlix.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63477)

7 Ideo, ut dixi, † Rex in rebus bellicis debet habere maximam peritiam, & debet scire qualiter ordinanda sint acies, & ideo debet habere armorum, & belli maximam experientiam, & debet scire quando debeat contra hostes, vel aduersarios dimicare, & quot modis, & qualiter debeat hostes inuadere. Debet etiam scire, quibus cautelis debet uti, ne suus exercitus lædatur in via, & qualiter facilius possit hostes debellare. Debet autem scire Dux exercitus, quo tempore melius est obsidere ciuitates, & castra; & quot sint genera machinarum, per quæ impugnari possint ciuitates obsessæ, & deuinci; & qualiter edificanda sint castra, aut ciuitates, ne per pugnam ab obsidentibus facilius deuincantur. Debet etiam Dux exercitus scire, qualiter construenda sit nauis, & qualiter construenda sint triremes, & biremes; & qualiter committendum sit nauale bellum. Ideo aduertat sacra Regia maiestas, quia in hoc calamitoso tempore omnis in ferro est salus. Sed ut latissimè dixi in toto præfati tractatu de bello iusto, & iniusto, bellū debet esse iustum, & apud veros Dei cultores illa bella pacata sunt, quæ non cupiditate, aut crudelitate, sed pacis studio geruntur.

DE IUSTITIA, ET DE EXCELLEN-
tia iustitiæ. Cap. XLIX.

S V M M A R I V M.

- 1 Iustus Rex iustitiam diligere debet.
- 2 Iustitiæ definitio, & num. 3. 4. 6. 8. 11. 13.
- 5 Iustitia alijs virtutibus moralibus præponi debet.
- 7 Responsum quoddam Alex. Magni factum.
- 9 Iustitiam ministrans leges obseruare debet, vitamq; suam emendare, & num. 10.
- 12 Rectè iudicans remunerationis præmii sperare non debet.
- 14 Exempla quædam pulcherrima gentilitatis paganorum.
- 15 Iustitiæ administrator, antequam aliquem puniat, maturè inquirere debet de veritate.
- 16 Mortem potius quis subire debet, quàm timore alicuius supplicij aliquem iniuste punire.

17 Iustitia duplex est, secundum Philosophum.

18 Civitas vel regnum sine iustitia durare non potest.

Ultā diximus de Rege, & regia dignitate, ¹
 sed quia Rex iustus debet diligere iustitiā,
 cum sit servator iustitiæ, ideo aliqua de ex-
 cellentia iustitiæ dicemus, Deo optimo ma-
 ximo lustrante viam. † Iustitia igitur est con- ²
 stans & perpetua voluntas ius suū unicuique tribuens. ita
 Iustinianus in principio Institutionum, & Iurisconsultus
 in l. iustitia, ff. de iusti. & iu. Sed ut inquit Aristo. v. ethico-
 rum, iustitia largo modo sumpta comprehendit omnes
 virtutes; & isto modo accipitur ab ipso Aristo. in libro j.
 polit. c. j. ubi ait: Sicut homo perfectus est omnium anima-
 lium optimus; ita separatus à lege, & iustitia est pessimus
 omnium. Hoc etiam modo accepit Saluator, dum dixit
 Matth. v. Nisi abundauerit iustitia vestra, plusquam Scri-
 barum, & Phariseorum, non intrabitis in regnum celo-
 rum. Et iustitia proprie dicta est nobilior omnium virtu-
 tum moralium: ideo inquit Aristo. v. ethico. † Præclaris- ³
 sima omnium virtutum videtur esse iustitia, & neq; Hef-
 perus, nec Lucifer ita admirabilis. & addit: Iustitia virtus
 est maxime perfecta, quoniam perfecta virtutis usus est,
 & in ipsa simul omnis virtus. & Cicero in j. de offic. ait:
 Iustitiæ splendor est maximus, ex quo boni viri nominan-
 tur. & in ij. eiusdem operis dicit: Iustitia est vna omnium
 domina, reginaque virtutum. & in authen. ut omnes obe-
 diant iudici princi. dicitur: Vnam quidem esse omnium
 perfectissimam virtutem arbitrādum est hominibus, quæ
 iura omnibus distribuit: hæc est autem cognominata iu-
 stitia. & Tull. in ij. Rhetor. dicit: † Iustitia est habitus ani- ⁴
 mi suam unicuique tribuens dignitatem. Cum ergo cæte-
 ræ virtutes morales, ut plurimum sint solum habenti vti-
 les, iustitia & sibi, & alijs, immo omnibus in mundo exi-
 stentibus est utilis: quia ut dicitur, in l. iustitia, ff. de iusti.
 & iure: Iuris præcepta sunt hæc, Honestè vivere, alterum
 non lædere, ius suum unicuique tribuere. Ecce utilitas
 ad omnes. Sequitur, quod alias virtutes excedit, & nulla

D d 5 cam:

eam. Itaque obtinet principalem gradum bonitatis iuxta notata in l. vbi autem, ff. de verbo. obliga. & idem habetur in l. vnica, C. de cadu. tollen. † Itaque manifeste apparet, iustitiam esse aliis virtutibus moralibus præponendam; per quam multorum salus, & incolumitas procuratur, vt est text. in l. prouinciarum præfides, C. de ferijs. vnde Ambrosius in libro de officijs de illa inquit: Iustitia vnicuique quod suum est, tribuit, vtilitatem propriam negligit, vt communem vtilitatem custodiat. Ex quibus infertur, quod Respublica absque iustitia conseruari non potest; vnde Augustin. in lib. vj. de ciuitate Dei, c. xix. sapientium sententias recitans concludit, hoc verissimum esse, videlicet sine iustitia Rempublicam regi non posse. Et Macrobius in lib. de somnio Scipionis ait: Sine iustitia non solum Respublica, sed nec exiguus hominum cœtus, nec quidem parua domus constabit. & Salust. in Catil. dicit: Laborem, ac iustitia Respublica excrefcit. & Cypria. in lib. de xij. abusionibus ait: † Iustitia est pax populorum, tutamen patrie, immunitas plebis, munimentum gentis, & gaudium hominum, & merito: nam Respublica tempore pacis, & belli optimè gubernatur, vt habetur in proce. Institutionum: Per iustitiam namque mali terrentur, & boni conseruantur, vt in c. non frustra, xxij. q. v. & in l. capitalium, §. famosus. & in l. aut facta, §. fina, ff. de pœnis. nam per iustitiam cum punitur vnus malus, alijs incutitur metus: & isto modo pax, & tranquillitas conseruatur, vt in l. j. C. ad leg. Jul. repet. & in l. diuus, ff. de custo. & exhi. re. Item summum in rebus bonum est iustitiam colere, tex. in c. cum deuotissimus, xij. q. ij. & August. in lib. iij. de ciu. Dei, c. iij. ait: Remota iustitia quid sunt regna, nisi magna latrocinia? † vnde Alexandro Magno quidam apprehensus pirata respondit, cum idem Rex hominem interrogasset, quare sic mare haberet iustum; ille libera contumelia inquit: quare & tu orbem terrarum? quia enim ego exiguo nauigio prædor, latro vocor, & quia tu magna classe, diceris Imperator. Ambro. quoque in Hexameron, ostendens excellere alias virtutes inquit; vbi est prudentia, ibi interdum est malitia; vbi fortitudo, ibi iracundia; vbi est temperantia, ibi

im.

impatientia plerunque, & alia vitia; vbi autem iustitia, ibi
 cæterarum virtutum concordia. vnde Cicero in iij. de of-
 fi. ait: Qui veram gloriam adipisci vult, iustitiæ fungatur
 officijs. Et Plato in libro de legi. dicit: Nullum supplicium
 lege factum ad malum tendit, sed duorum alterum semper
 ferre solet efficere; nam aut melior, aut minus prauus, qui
 pœnas dedit, factus est. & Seneca in libro de iij. virtuti-
 bus inquit: Quid est iustitia, nisi diuina lex, & vinculum
 societatis humanæ? Vlpia. quoque in l. j. ff. de iusti. & iure
 ait: † Est autem ius à iustitia appellatum; & est ars boni, 8
 & æqui, cuius merito quis nos sacerdotes appellat. Iusti-
 tiam nanque colimus, boni, & æqui notitiam profite-
 mur, æquum ab iniquo separantes, licitum ab illicito discernen-
 tes, bonos non solum metu pœnarum, veram præmiorum
 quoque exhortatione efficere cupientes; veram, nisi fal-
 lor, philosophiam, non simulatam, affectantes. Imperator
 etiam in authen. vt iudices sine quoquo suffragio fiant, §.
 eos autem, coll. ij. & in l. j. C. de custo. reo. exhortatur om-
 nes ad iustitiam, maximè ministros iustitiæ, vt innocentes
 adiuuent, malosque castigent. & in authen. de non eligen.
 secundo nub. mulieres, §. sin autem, dicit, vt notant docto.
 quod æqualitas semper est seruanda, &c. † Sed qui iustitiā 9
 vult ministrare, & aliquem punire, debet obseruare leges,
 quas ab alijs vult obseruari; scriptum nanque est in c. cum
 illorum, de senten. excommun. Alijs legem imponere non
 debent, quam ipsi negligunt obseruare. Et ea causa Augu-
 sti. in lib. v. de ciui. Dei, c. xvj. laudat Romanos, qui viue-
 bant sub legibus, quas alijs gentibus obseruandas trade-
 bant. Ideo inquit Imperator in l. ex imperfecto, C. de testa.
 Nihil tam proprium Imperij est, quàm legibus viuere. fa-
 cit tex. in l. digna vox, C. de legi. Et sic est concludendū,
 quod transgressor legis rectè alium iudicare non potest.
 & in c. sacerdos, iij. q. vij. dicitur: Criminosus criminis al-
 terius iudex esse non potest; nam seipsum damnat, dum in
 alterius crimen sententiam profert. & in c. iudicet eadem
 causa, & quæstione dicitur: Iudicet ille de alterius errore,
 qui non habet quod in se ipso condemnet. facit ad idem
 text. in c. inique, xxxij. q. vj. O quot inueniuntur iudices
 hodie-

hodiernis temporibus, qui magis meretur laqueo suspendi, vel decapitari, quam illi, quos ad supplicium iudicant, & condemnant. † Debet ergo ille, qui iustitiam vult ministrare, vitam suam emendare. facit ad hoc tex. in c. nemo. lxxxj. distinct. debet & administrator iustitiæ facere iustitiam omnibus, non alicui in particulari; quia periclitatur Respublica, & non bene regitur, quando iustitia fit vni, & non alteri. Hic enim non est actus veræ iustitiæ per iura superius allegata; quia in iudicijs seruanda est æqualitas, l. non ignoret. C. de fruct. & lit. expen. & in c. j. & ij. de mutuis petitio. Et philoso. in v. ethic. dicit: † Iustitia est virtus, per quam singuli habent, quæ sua sunt, non acceptans personas hominum, sed æqualiter omnes dijudicans, pauperem, sicut diuitem, & ciuem intraneum, sicut extraneum: sicut etiam Sol æqualiter stat in medio planetarum, & lumen suum æqualiter diffundit inter eos, sic etiam iudex, & administrator iustitiæ debet esse media persona inter reum, & actorem; amicum, & inimicum; paruum, & magnum; pauperem, & diuitem; inter quos debet diuidere lumen veritatis iustitiæ; & non debent administratores, & executores iustitiæ facere, sicut iaspis, lapis quidam, qui non bene exercet virtutem suam, nisi inuoluitur auro, vel argento. Istis nanque temporibus, vt plurimum, licet causa pauperis sit clara, non tamen expeditur, nisi manus iudicum auro, vel argento inungatur. & Grego. inquit in c. qui recte. ij. quest. iij. † Qui recte iudicat, & præmium remunerationis sperat, fraudem in Deo perpetrat; quia iniustitiam, quam gratis impartiri debuit, acceptione pecuniæ vendidit; & deberent seruare illud Deuteron. c. ij. Itq. paruum audieris, sicut magnum, quia Dei iudicium est. Sed in multis hæc conditio non reperitur, nam sunt, sicut aues viuentes de rapina, & nocentibus sæpe parcunt, & innocentes occidunt; accipiter enim parcat aui prædatori, sed non parcat columbæ, vel turturi innocenti. Et lupus sæpe parcat vulpi fraudulentissimo animali, nunquam tamen parcat oui; & in communi proverbio dicitur: Lupus non capit lupum. Et sic istis temporibus, vt plurimum, iustitiam obtinere non possunt, nisi diuites,

uites, & potentes, pauperibus reiectis, quibus curia clau-
 fa est. † Sed est menti tenendum, quod Azo dicit in sua
 Summa, in rubr. de summa Trin. Iustitia à summa Trini-¹³
 tate originem ducit, à qua omnis iustitia, & veritas in lu-
 cem splendescit. Et Apostolus ad Roma. in c. j. ait: Reue-
 latur enim ira Dei de cœlo super omnem iniustitiam. &
 Deuteron. c. xxv. dicitur: Deus auersatur omnem iniu-
 stitiam. & Psal. xcvi. Iustus, vt palma, florebit. Salomon
 quoque Prouerb. x. & Sapientia c. j. ait: Iustitia perpetua
 est, & immortalis. & in c. ij. eiusdem libri ait: Iustorum a-
 nimæ in manu Dei sunt, & non tanger illos tormentum
 mortis, & David in Psal. x. ait: Deus enim iustus est, & iu-
 stitiam diligit. † Modo contra iniquos executores iusti-¹⁴
 tiæ volo adducere aliqua exempla gentilitatis, & pagano-
 rum. Refert enim Helinandus in gestis Romanorū, quod
 cum Traianus Imperator equum ascendisset ad bellum
 profecturus, vidua quædam apprehenso pede eius iustiti-
 am sibi administrari petijt de filio suo innocente occiso.
 Cui Imperator dixit: Cum rediero tibi satisfaciam. At il-
 la: Quid si non redieris? & ille, successor meus tibi satisfa-
 ciet: illa verò ait: Quid tibi proderit, si alius mihi iusti-
 tiam ministrauerit? Ad quæ verba motus Imperator, de-
 scendit de equo, & inueniens filium suum occidisse filium
 viduæ, dedit eum viduæ loco filij sui amissi, eamque mul-
 tis donis contentam reddidit. Habemus etiam exemplum
 de Romanis, qui propter zelum, & affectionem, quam ha-
 bebant iustitiæ, ædificauerunt pulcherrimum templum in
 honorem illius virtutis, & tanquam sanctissimum, & con-
 secratum illud venerabantur, vt habetur in l. j. §. eumque,
 C. de veteri iure enucl. Refert etiam Valerius Maximus
 lib. vj. quendam iudicem corruptum pecunia iniuste iudi-
 casse, quem Rex Cambiles decorari fecit, & occidi; & su-
 per sedem, in qua iudicabat, fecit corium illius poni; de-
 inde filium ipsius iudicis loco patris substituit, & super il-
 lam sedem iudicare iussit, vt sic exemplum ministrandi iu-
 stitiam caperet. Refert etiam Tit. Liu. in lib. ij. ab vrbe con-
 dita, quod expulso Tarquinio Rege à Romanis, quidam
 iuuenes, inter quos erant filij Bruti, tractabant de reducti-
 one

one Regis; sed cū fuissent à quodam seruo detecti, Brutus Consul proprios filios ad palum ligatos occidi fecit in conspectu suo, nullum doloris signum ostendens. Augustin. etiam recitat in lib. v. de ciui. Dei de Manlio Torquato, qui filium suum occidi fecit, quia cum ipse imperasset, ne aliquis bellum cum hostibus iniret, ille cū ab vno hostium prouocatus esset, & speraret de eo victoriam reportare, decertauit. vnde quamuis de hostibus triumphauerit, fecit tamen eum pater interimi, quia inobediens fuit.

15 † Item administrator iustitiæ magna maturitate inquirat de veritate iustitiæ, antequam aliquem puniat, & non leuitate, aut furore ductus sententiam precipitet, vt habetur in c. summopere, xj. q. iij. & in c. omnipotens Deus, ij. q. j. Et ideo non debet esse nimis facilis ad credendum; quia qui citò credit, leuis est corde, vt dicitur Ecclesiast. c. xix. Notabimus etiam, quòd mali homines semper persequuntur iustitiam, vt patet ex verbis propositis. vnde in c. forus, de verbo. signif. dicitur: Iustitia cum scelerato nō potest habere commercium. vltimò notabimus, quòd iustitiæ sunt multa contraria, sed præcipuè quatuor, videlicet, amor, odium, timor, cupiditas: de quibus inquit Gregorius xj. q. iij. cap. iij. quatuor modis humanum iudicium peruertitur, timore, dum metu potestatis alicuius veritatem loqui pertimescimus; cupiditate, dum præmio animi alicuius corumpimur; odio, dum contra quemlibet aduersariū molimur; amore, dum amico, vel propinquo præstare contendimus. De timore inquit August. in c. quicunque, ead. q. & cau. Quicunque metu cuiuslibet potestatis veritatem occultat, iram Dei super se prouocat, quia magis hominem, quàm Deum, timet. & ideo dicitur Ecclesiast. c. v. Noli quærere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumperè iniquitates, ne fortè extimescas faciem potentis. †

16 Debet igitur quis potius mortem subire, quàm timore alicuius supplicij iniquè aliquem damnare. vt in c. nemo, ij. q. iij. ideo inquit Cassiod. lib. x. epistolarum, epistola xix. Illa sunt vera iudicia, vbi neminem comprimit vlla timiditas. De cupiditate verò quomodo contrarietur iustitiæ, & recto iudicio, referam quid Isidorus in j. Soliloquio.

quorum, c. j. dicat; ait enim: Pereunt leges auaritia iudicante. Nam præmia, & dona legibus vires tollunt; pecuniaq; venale iudicium facit. & August. ait: Vsq; adeo cupiditatis inoleuit malum, vt iam ex consuetudine vendantur leges, corrumpantur iura; & sententia ipsa venalis sit. Odium autē, & inimicitia, quod recto impediatur iudicio, omnia iura docent; & ideo permittitur, vt iudices possint recusari. & inquit Cassiod. lib. epistolarum, epistola j. Periculosum est pati iudicem iratū, & illum de fortunis tuis decernere, quem te constat grauiter irritasse. De amore autem inquit Tull. in lib. iij. de officijs: Nec contra Rempublicam, nec contra iusiurandum, aut fidem amici sui causa vir bonus faciat; nam si omnia facienda sunt, quæ amici volunt, non amicitia est, sed coniurationes putandæ sunt, & in c. quicunque, ij. q. iij. Quicunque consanguinitate, aut amicitia, vel hostili odio, aut amicitia in iudicando ducitur, peruertit iudicium Christi, qui est iustitia; & fructum illius vertit in damnationum amaritudinē. Ideo Valerius Maximus laudat Zaleucū, qui in vrbe Locresium cum saluberrimas leges dedisset populo, secundum quas adulter utroque oculo erat priuandus, deprehenso eius filio in adulterio, volebat, vt oculi eruerentur, sed rogante populo, vt poenā adolescentis remitteret, aliquandiu repugnauit; ad vltimum populi precibus euictus suo prius, deinde filij oculo eruto, vsum videndi ytrique reliquit. Et sic nec propter filij affectionem, aut sui ipsius sensualitatem à iustitiæ rectitudine declinare voluit; sine qua omnia regna ad nihilum veniunt. Et gens sine iustitia est sine regimine nauis in vndis. † Sed philosophus v. Ethico-
rum distinguit duplicem iustitiam, legalem, & æqualem; legalis enim iustitia est quid generale, & quodammodo omnis virtus. Nam ex hoc est quis legalis, quia adimpleat præcepta legis. Sed (vt dicitur primo Magnorum moralium) lex præcipit actus omnium virtutum. Præcipit enim lex operari fortia, & temperata, & vniuersaliter omnia, quæ dicuntur secundum virtutes. vnde ibidem dicitur, quod iustitia legalis perfecta virtus sit. etiam v. Ethicorum scribitur, quod lex præcipit non derelinquere aciem, neque

neque fugere, neque abijcere arma; quod spectat ad fortitudinem: & præcipit non mœchari, quod pertinet ad temperantiam: & non percutere, neque contendere, quæ sunt opera mansuetudinis. Lex igitur vniuersaliter iubet omnem virtutem implere, & malitiam fugere. Quare iustitia legalis, id est, impletio legalis, est quodammodo omnis virtus. Iustitia autem æqualis est quædam virtus specialis, per quam redditur cuiuslibet quod est æquum, id est, quod sibi debetur. Differentia autem harum iustitiarum sic potest accipi. Nam (vt scribitur v. ethicorum) iustitia est in ordine ad alterum; prout igitur ciues habent ordinem ad se inuicem, & ad Rempublicam; sic & ad Legislatores, seu ad ipsum Regem habet esse in eis iustitia legalis, & æqualis. Nam in ipsis ciuibus ex eo, quod huiusmodi ordinem habent, vel quæritur bonum commune, vel bonum speciale, & proprium. Si quæritur commune bonum, sic est in eis iustitia legalis. Si autem quæritur in ipsis aliquid quod bonum priuatum, erit in eis iustitia æqualis. Bonum enim commune resultat ex omni bono ciuium; res enim publica, & tota ciuitas melior est qualitercunq; ciues boni sint. Siue enim ciues sint boni in se, siue in ordine ad alios, semper ciuitas melior est, quæ ex melioribus ciuibus constat; & quanto pluribus modis sunt boni ciues, tanto magis est bona ciuitas. Leges igitur intendunt commune bonum, præcipiunt omnem modum bonitatis. Esse igitur iustum secundum legem, & implere legalem iustitiam est sequi omne bonum, & fugere omne vitium, & habere quodammodo omnem virtutem: propter quod legalis iustitia dicta est quodammodo omnis virtus; quia exercet opera omnium virtutum. Inde est ergo, quod hæc iustitia dicitur vnicuique suum tribuere; quia ius in quadam æqualitate consistit; hæc autem vnicuique tribuit quod iustum, vel æquum est. Sic etiam dicitur vnicuique tribuere, quod suum est; quia æquum est, quemlibet possidere sua. Si igitur hæc iustitia specialis æqualis dicitur, & æqualitati intendit; cum bona exteriora dupliciter ciues inæqualiter participare possint; dupliciter erit huiusmodi particularis iustitia. Itaque ostensum est quomodo dif-

ferat

ferat iustitia à virtutibus alijs; quia virtutes alie magis perficiunt hominem in se; iustitia verò siue sit legalis, siue distributiua, siue commutatiua, perficit hominem in ordine ad alium. Dicebatur in præcedentibus, duas esse iustitias, vnā generalem, & aliam specialem, sed ad hoc, vt regna subsistant, & pacificè maneant, vtrique iustitia est necessaria; quia absque iustitia generali regna durare non possunt. Nam vt superius diximus, legalis iustitia est quodammodo omnis virtus: habere enim huiusmodi est implere legem. Si ergo lex iubet omne bonum, & prohibet omne malum, implere legem est esse perfecte virtuosum. Ideo primo Magnorum moralium capitulo de iustitia dicitur, quod legalis iustitia est perfecta virtus. ergo per locum ab opposito; legalis iniustitia est integra, & perfecta malitia. In nullo ergo obseruare leges, & ciues non participare in aliquo legalem iustitiam, est eos esse integre, & perfecte malos. Sed, vt dicitur iij. Ethicorum, c. de mansuetudine, malum seipsum destruit; & si integrum sit, importabile fit. Importabile igitur esset illud regnum, & durare non posset illa ciuitas, cuius ciues integre essent mali, & in nullo vellent implere legem, nec vellent in aliquo participare legalem iustitiam. Ex parte igitur ipsius legalis iustitiæ, quæ est perfecta virtus, cuius oppositum est perfecta malitia, probari potest, quod absque legali iustitia non valent regna subsistere. † Quocunq; tamen modo sumatur iustitia, sine ea ciuitas, vel regnum durare non potest. Benè ergo dictum est, quod dicitur i. Magnorum moralium, c. de iustitia; quod iustum est quoddam proportionabile, & continet vrbaniates. Nam sicut anima continet corpus, quia recedente ea corpus dissoluitur, & marcescit; sic iustitia continet vrbaniates, id est, ciuitates, & regna; quia sine ea dissoluitur ciuitas, & non possunt regna subsistere. Valde igitur iniuriatur regno, & Regi, qui iustitiam non obseruat. Si igitur iustitia est tantum bonum Regis, & regni, summopere Rex studere debet, vt in suo regno seruetur iustitia, non solum ijs, qui in regno nati sunt, sed etiam peregrinis, & aduenis: cuicumque enim negatur iustitia, manifestè Regi, & regno infer-

tur iniuria. Itaque maximè decet Reges & Principes esse iustos, & in suo regno iustitiam obseruare, vt multoties diximus.

Philosophus circa finem i. ethicorum, inuictissime, catholice Rex, præter iustitiam & prudentiam enumerat decem alias virtutes morales, videlicet, fortitudinem, temperantiam, honoris amatiuam, magnanimitatem, largitatem, magnificentiam, mansuetudinem, veritatem, affabilitatem, & eutrapeliam, quam benè societatem, vel bonam conuersationem appellare possumus. Itaque duodecim sunt virtutes, quarum vna est in intellectu, vt prudentia; vna in voluntate, vt iustitia, quatuor in irascibili, vt fortitudo, mansuetudo, magnificentia, & magnanimitas; & sex in concupiscibili, vt temperantia, liberalitas, honoris amatiua, veritas, affabilitas, eutrapelia. Sed non omnes illæ duodecim sunt equè principales, quia quedam sunt cardinales, & principales; quedam verò annexæ. Cardinales autem sunt quatuor, videlicet, prudentia, iustitia, fortitudo, temperantia. Annexæ autem sunt aliæ octo, de quibus suprà fecimus mentionem.

DE SERMONE EPISCOPALI, IN
quo tractatur de iustificatione hominis, de predestinatione,
de eleemosyna, de ieiunio, de oratione, de articulo
fidei, de sacramentis, de iudicio vniuersali,
& de purgatorio. Cap. L.

S V M M A R I V M.

- 1 Hominum malignitas hodierno tempore multum aucta.
- 2 Ad imaginem Dei creatus est homo. & num. 34.
- 3 Dei filius cur in mundum missus à patre.
- 4 Fides sine operibus mortua est.
- 5 Fides in primis Christiano necessaria est.
- 6 Christus in oratione Dominica quid n. docet.
- 7 Eleemosynam faciens non palam, sed secretè eam facere debet.
- 8 Conuerti faciens peccatorem ab errore viæ suæ animam suam morte saluat.
- 9 Secundum laborem vnusquisque mercedem suam accipiet.